

•เขียนโดย manager•

•วันจันทร์•ที่ 09 •กันยายน• 2013 เวลา 14:31 น. • - •แก้ไขล่าสุด• •วันศุกร์•ที่ 13 •กันยายน• 2013 เวลา 16:15 น. •

คัมภีร์ใบลานเอกสารสำคัญที่ได้จากการสำรวจวัดสะปึ่งหลวง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ในระหว่างวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๔ - ๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ผู้เขียนได้ร่วมกับคุณเจษฎา อินคำ เข้าทำการสำรวจคัมภีร์ใบลานของวัดสะปึ่งหลวง ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน (การสำรวจบางช่วงเว้นระยะเวลาร่วมเดือนหรือหลายสัปดาห์และแต่ละสัปดาห์ไม่ได้สำรวจทุกวัน) มีคัมภีร์ใบลานทั้งหมดจำนวน ๑,๕๒๔ ผูก(ฉบับ) พบเอกสารที่สำคัญจำนวนหลายฉบับ ที่สำคัญที่สุดฉบับแรก คือ คัมภีร์จรรคนิบาตชาตกะ จารเมื่อพ.ศ.๒๐๘๐ อายุ ๔๗๕ ปี มีจารึกท้ายลานว่า “สร้างปีเมืองเร้า สักกราช ๘๙๙ ตัว จรรคนิบาตชาตกอนี้เจ้าแก้วปะชา เจ้าฝั้วเมียสร้างไว้กับวัดพันคล้าแล ผูก ๑ จรรคนิบาตชาตก เจ้าแก้วปะชา เจ้าฝั้วเมียสร้างไว้กับวัดพันคล้า ในปีเมืองเร้า สักกราชได้ ๘๙๙ ตัว” คัมภีร์จรรคนิบาตชาตกผูกนี้แม้ว่าจะมีอายุเก่าเป็นอันดับที่ ๑๐ ของลำนานาเท่าที่มีการสำรวจในขณะนี้

แต่ก็มีความสำคัญเนื่องจากผู้จารและถวายคือ เจ้าแก้วปะชากับพระชายา สันนิษฐานว่าเจ้าแก้วปะชาอาจเป็นเจ้านายในราชวงศ์มังรายพระองค์หนึ่ง ซึ่งอยู่ในรัชสมัยพระเมืองเกษเกล้า(พญาเกสเชษฐราช) กษัตริย์ล้านนาองค์ที่ ๑๒ (๒๐๖๙ - ๒๐๘๑ และ ๒๐๘๖ - ๒๐๘๘) และถือว่าเป็นฉบับที่เก่าแก่ที่สุดที่พบภายในจังหวัดลำพูน ส่วนคัมภีร์ใบลานที่เก่าที่สุดของลำนานาในขณะนี้คือคัมภีร์ปฐมสมโพธิ เก็บไว้ที่หอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเศก เชียงใหม่ จารเมื่อพ.ศ.๒๐๑๓ อยู่ในรัชสมัยพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์ล้านนาองค์ที่ ๙ (พ.ศ.๑๙๘๔ - ๒๐๓๐) อายุของใบลานจรรคนิบาตชาตกะวัดสะปึ่งหลวงมีอายุน้อยกว่าปฐมสมโพธิ ๖๗ ปี

ส่วนคัมภีร์ใบลานที่พบที่วัดสะปึ่งหลวงซึ่งมีอายุเก่าแก่อลงไปอีก ๗ ลำดับ มีดังนี้ ลำดับที่ ๒ คือ โวหารวิธูรบัณฑิต มีจำนวน ๕ ผูก จารเมื่อพ.ศ.๒๑๖๑ โดยพระมหารัตนปัญญา มีอายุ ๓๙๔ ปี ลำดับที่ ๓ คือ วิมานวัตถุ ผูก ๓ จารเมื่อพ.ศ.๒๒๕๔ โดยคันธธรรณิกขุ วัดบ้านม่วงกลาง มีอายุ ๓๐๑ ปี ลำดับที่ ๔ มี ๒ ผูก คือ คิหิสามิจิปฏิปาสูตร ผูก ๙ จารเมื่อพ.ศ.๒๒๗๓ โดยคันธธรรณิกขุ วัดปางอ้อย เมืองขาน(ขึ้นเมืองเชียงใหม่) และรัฐपालสูตร ผูกต้น จารเมื่อปีเดียวกันโดยพระคันธธรรณิกขุ วัดพระธาตุหริภุญชัย เมืองลำพูน มีอายุ ๒๘๒ ปี ลำดับที่ ๕ คือ โปษิตลียะสูตร ผูก ๓ จารเมื่อพ.ศ.พ.ศ.๒๒๘๑ โดยคันธธรรณิกขุ(เกิดพ.ศ.๒๒๐๑) วัดพระธาตุหริภุญชัย เมืองลำพูน

มีอายุ ๒๗๔ ปี ลำดับที่ ๖ คือ โวหารสุตตันตะ ผูก ๓ จารเมื่อพ.ศ.๒๒๘๓ ขวณะสามเณร มีอายุ ๒๗๒ ปี ลำดับที่ ๗ คือ โวหารวิธูร ผูก ๓ จารเมื่อพ.ศ.๒๒๘๖ โดยชินสามเณร วัดบ้านทุ่ง(สะปึ่ง) มีอายุ ๒๖๙ ปี และลำดับที่ ๘ คือ ศัพทจุลวคคะ ผูก ๕ จารเมื่อพ.ศ.๒๒๘๙ โดยธรรมลังกาภิกขุ มีอายุ ๒๖๖ ปี โดยคัมภีร์ใบลานตั้งแต่ลำดับที่ ๒ - ๘ ล้วนจารขึ้นในสมัยลำนานาเป็นประเทศราชของพม่า แสดงให้เห็นว่าในยุคนี้ยังมีความนิยมจารคัมภีร์ใบลานถวายวัดและมีการใช้อักษรธรรมลำนานาเป็นปกติ นอกจากนี้ก็พบคัมภีร์ใบลานที่จารก่อนพ.ศ.๒๓๕๐ ซึ่งเป็นยุคของราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน(ทิพจักรอิวงค์)มีจำนวนประมาณ ๕๒ ผูก ส่วนคัมภีร์ใบลานที่สำคัญทางด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ประเภทตำนาน ทั้งตำนานฝ่ายเมือง(พื้นเมือง)และตำนานฝ่ายวัดที่ผู้เขียนสำรวจพบ มีตัวอย่างดังนี้

ตำนานบ้านเมืองหรือตำนานวีรบุรุษ เช่น ตำนานนางจามเทวี ตำนานเมืองยอง ตำนานเวียงละพูน(มีกล่าวถึงพระราชประวัติพระนางจามเทวี)

คัมภีร์ใบลานเอกสารสำคัญ

•เขียนโดย manager•

•วัน•จันทร์•ที่ 09 •กันยายน• 2013 เวลา 14:31 น.• - •แก้ไขล่าสุด• •วัน•ศุกร์•ที่ 13 •กันยายน• 2013 เวลา 16:15 น.•

ตำนานวัด พระธาตุ พระพุทธรูป เช่น ตำนานพระแก้วดอนเต้า(พบ ๒๐ กวาก) ตำนานพระธาตุดอยเก็ง ตำนานพระธาตุทรายนอน
ตำนานพระเจ้าตนหลวงเมืองพะเยา และตำนานมหาธาตุเจ้าทะโค้งแลสังคฺตระ(พระธาตุขเวดากอง)

ตำนานคำสอนหรือเรื่องราวทางศาสนา เช่น ตำนานนางธณีนภกจารีตบราหมณ์บ้านเมือง ตำนานพญาอินทรีราช ตำนานพญาธรรม ตำนานกวางคำ
ตำนานน้ำแม่ระมิงค์ ตำนานอ้ายแซนสัน ตำนานสะเปาหลงท่า และตำนานไม้ศรีมหาโพธิ์

ส่วนตำราองค์ความรู้ด้านอื่นๆ ก็มีจำนวนหลากหลาย เช่น เกลามหาชาติ ศัพทมหาพน หนังสือหรรณ(ตำราคำนวณปฏิทิน) ตำรายาสมุนไพร วินัยธรสอนโลก
หนังสือมูลโลก มหามูลสันติ และวินัยดอกเคื่อ

คัมภีร์ธรรมเรื่องอานิสงส์ที่เป็นเรื่องราวสร้างความสนใจให้ผู้คนทำบุญทาน ก็พบมีหลายเรื่อง เช่น อานิสงส์ดอกไม้ อานิสงส์สร้างธรรมเขียนธรรมปิฎก
อานิสงส์สร้างหิต(หีบใส่พระไตรปิฎก) อานิสงส์ทานไปหาคนตาย และอานิสงส์สร้างจันทรังค้อมวิจ(ห้องส้วม)

วรรณกรรมทางพุทธศาสนา เช่น ปฐมยาม วิสาขบูชา เทวตาสูตร นางขวัญข้าว และสุวรรณหงส์คำ(ธรรมหงส์สองหัว)

รวมถึงธรรมมหาเวสสันดร ซึ่งเป็นที่นิยมจารถวายในช่วงที่มีการตั้งธรรมหลวงก็พบที่วัดสะป่งหลวงมีหลายสำนวน(ฉบับ) ได้แก่ ฉบับสร้อยพราวเมืองหาง
ฉบับวิงวอนน้อย(พ.ศ.๒๔๔๑)

บัลลังเวียง (พ.ศ.๒๓๙๐) ฉบับทำแป้นริมคง ฉบับอุโมงค์คำเชียงใหม่ (พ.ศ.๒๓๙๖) ฉบับป๋ายางพวง (พ.ศ.๒๔๓๖) ฉบับหึงแก้วมโนวอน (พ.ศ.๒๔๗๒)
และฉบับภู่มดวง (พ.ศ.๒๔๖๕)

นอกจากนี้ยังพบว่าบางผู้จารได้แต่งคำสร้อยต่อท้ายให้กับคัมภีร์ธรรมแต่ละเรื่อง คล้ายกับเป็นประโยคจำกัดความของเรื่องอย่างคล่องจอง
ดังปรากฏในหน้าทับคำ(หน้าปกแรก)แต่ละผูกของมหาเวสสันดร ฉบับทำแป้นริมคง จารไว้ว่า “มหาราชกัณฑ์ทุกขียาก หลานแก้วทุกข์พราดป่าไม้เมือง”
“ชูจกโชยกันตียาก พราหมณ์เถาพราดลงเรือน” “วันนปเวสน์ถ้วนถึ น้ำตาคีลคลาหนีไป” หรือเรื่องบวรวงศ์หงส์อำมาตย์ก็มีการใส่ชื่อสร้อยว่า “บวรวงศ์หลงป่า
พ้อพญาดาขับหนี ก็เพราะอิกกระกิกไวยเมียน้อย” และผู้เขียนยังได้พบว่าคัมภีร์ใบลานของวัดสะป่งหลวงที่จารหลัง พ.ศ.๒๕๐๐ ได้ลดลงมากมีเพียงประมาณ ๒๔ ผูก
ซึ่งคัมภีร์ใบลานที่มีอายุน้อยที่สุดของวัดสะป่งหลวงมีอายุ ๔๔ ปีคือ “กรรมวาจา” กับ “มูลดินกานเฝือก” จารโดยครูบาเจ้าอินคำ คัมภีร์ เมื่อพ.ศ.๒๕๐๙
จากการสัมภาษณ์พระครูวิมลธรรมจารี เจ้าอาวาสวัดสะป่งหลวงรูปปัจจุบัน ซึ่งช่วงที่ครูบาเจ้าอินคำยังมีชีวิตอยู่ท่านพระครูวิมลธรรมจารียังเป็นสามเณรอยู่ที่วัดนี้
ทำให้ทราบว่าหลังจากที่ครูบาเจ้าอินคำถึงแก่มรณภาพในพ.ศ.๒๕๑๑ ก็ไม่มีผู้ที่สามารถจารคัมภีร์ใบลานได้อีก
แต่พระภิกษุสามเณรของวัดสะป่งหลวงก็ยังใช้คัมภีร์ใบลานเทศนาสืบต่อมาจนถึงช่วงทศวรรษ ๒๕๔๐

จากการสำรวจจารึกท้ายคัมภีร์ใบลานของวัดสะป่งหลวงทั้ง ๑,๕๒๔ ผูก ผู้เขียนได้เลือกเพียงเอกสารสำคัญนำมาเสนอในบทความนี้

คัมภีร์ใบลานเอกสารสำคัญ

•เขียนโดย manager•

•วัน•จันทร์•ที่ 09 •กันยายน• 2013 เวลา 14:31 น. • - •แก้ไขล่าสุด• •วัน•ศุกร์•ที่ 13 •กันยายน• 2013 เวลา 16:15 น. •

แต่ยังมีอีกจำนวนมากที่ต่างก็มีคุณค่าในตัวเอง ที่สามารถนำมาใช้ได้หลากหลายด้าน ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โหราศาสตร์ ยาสมุนไพร และดาราศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าหากแต่ละวัดในล้านนา(ภาคเหนือตอนบน)รวมถึงวัดในภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศไทย

ได้ทำการสำรวจข้อมูลคัมภีร์ใบลานและเอกสารโบราณชนิดอื่นทั้งภายในวัดของตนเองหรือวัดที่อยู่ใกล้เคียง แล้วนำมาจัดจำแนกแยกแยะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ก็จะสามารถเติมเต็มประวัติศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่นได้ในเชิงลึก และโดยเฉพาะสามารถใช้เป็นหลักฐานชั้นต้นให้กับงานเขียนประวัติศาสตร์ของวัดและชุมชนนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

คัมภีร์จุรกกนิบาตชาตกะ จารเมื่อพ.ศ.๒๐๘๐ มีอายุได้ ๔๗๕ ปี มีความเก่าแก่เป็นลำดับที่ ๑๐ ของคัมภีร์ใบลานล้านนา และเก่าที่สุดของคัมภีร์ใบลานที่พบในจังหวัดลำพูนในปัจจุบัน